

використання поляризації: порівняння фотографій одних і тих же предметів зроблених з використанням поляризаційного фільтру і без нього, гасіння відблисків при фотографуванні, усунення сліпучої дії фар зустрічних машин, поляризаційні окуляри для 3D-кінематографа тощо – сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Доцільним є показ реальних зображень мінералів турмаліну, ісландського шпату та фотографій явища подвійного променезаломлення в анізотропних кристалах. Наприклад, зображення предмета через оптично ізоотропний кристал поряд з аналогічним зображенням через оптично анізотропний.

Для кращого сприйняття матеріалу лекції були використані деякі історичні аспекти. Зв'язок навчання фізики з історичним змістом фізики дозволяє конкретизувати і уточнити загальнонаукові знання, робить теоретичні положення більш зрозумілими та легше засвоюваними. Ознайомлення з неординарними особистостями вчених, які відкривали явища та закони викликає цікавість. При цьому факти, які розглядаються, стають більш близькі й зрозумілі та мають сильний емоційний вплив на студентів, що забезпечує найбільш успішне сприйняття і засвоєння матеріалу.

Слід указати, що формування предметної компетентності включає взаємопов'язані етапи: мотиваційний (формування пізнавальних мотивів); когнітивний (знансєвий); діяльнісний та оціночно-результативний. Отже, на лекції зроблені лише перші кроки у зазначеному напрямку. Процес навчання – це взаємодія викладача і студента, спрямована на досягнення освітньої мети. І ця мета може бути досягнута, якщо будуть прикладені зусилля як зі сторони викладача, так і студента.

Анотація. Салтиков Д., Шкурдода Ю. Формування предметної компетентності під час вивчення темим «Поляризація світла» в умовах дистанційного навчання. У статті указано на необхідність створення методичної бази практичного застосування дистанційної освіти чи її елементів у навчанні фізики. На прикладі лекції з оптики на тему поляризація світла показані особливості методичних підходів до подання теоретичного матеріалу при навчанні дистанційно. Акцентовано увагу, що формування предметної компетентності потребує зусиль як зі сторони викладача, так і студента.

Ключові слова: предметна компетентність, студенти, поляризація, мультимедійна презентація, дистанційне навчання.

Аннотация. Салтыков Д., Шкурдода Ю. Формирование предметной компетентности при изучении темы «Поляризация света» в условиях дистанционного обучения. В статье указано на необходимость создания методической базы практического применения дистанционного образования или ее элементов в обучении физике. На примере лекции по оптике на тему поляризация света показаны особенности методических подходов к подаче теоретического материала при обучении дистанционно. Акцентировано внимание, что формирование предметной компетентности требует усилий как со стороны преподавателя, так и студента.

Ключевые слова: предметная компетентность, студенты, поляризация, мультимедийная презентация, дистанционное обучение.

Abstract. Saltykova D., Shkurdoda Yu. Formation of subject competence during the study of the topic of polarization of light in the conditions of distance learning. The article points out the need to create a methodological base for the practical application of distance education or its elements in teaching physics. On the example of a lecture on the topic of polarization of light (optics) the peculiarities of methodological approaches to the presentation of theoretical material in distance learning are shown. It is emphasized that the formation of subject competence requires efforts on the part of both the teacher and the student.

Keywords: subject competence, students, polarization, multimedia presentation, distance learning.

Валіде Халілова

Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна
walide03khalilova@gmail.com

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ БУДІВЕЛЬНО-ІНЖЕНЕРНИХ ТЕРМІНІВ

Комунікативна функція – найважливіша функція мови. Мова забезпечує спілкування та розуміння людей між собою абсолютно в усіх сферах людської діяльності. Повсякденна комунікація людей здійснюється завдяки літературно-розмовній формі мови. Професіональна комунікація за фахом здійснюється за допомогою мови науки та техніки, що дає змогу людям однієї професії зрозуміти одне одного за допомогою професійних термінів. Маючи спеціальну сферу застосування та об'єкт позначення, терміни входять до складу певної термінології. Особливістю, яка відрізняє зміст терміна, є те, що він має професійне значення, позначає певне наукове,

виробниче, технічне і т.п. поняття. Словом «термінологія» до цього часу відзначали не тільки сукупність термінів будь-якої спеціальної галузі знань, а також і саму науку про терміни. Слово «термін», за Великим радянським словником (Terminus – термін, від лат. – межа, кордон), – це слово або словосполучення, призначене точно позначити поняття та його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціальної сфери. Вони існують лише в рамках певної термінології.

У будівельно-інженерній сфері є своя термінологія, терміни якої утворюються різними способами. Загалом виокремлюють такі оснiвні способи творення термінів цієї сфери, як: лексико-семантичний, морфологічний і семантичний:

1. *Лексико - семантичний спосiб* полягає в термінологізуванні слів загальноживаної лексики. Ці слова ревізуються, стаючи термінами: у першу чергу, переглядається їх семантична сторона. Унаслідок термінологізації відомі слова або цілком утрачають зв'язок зі своїм первісним значенням, набуваючи якісно нових значень (арматура), або зберігають зв'язки із ним (шлак). Будівельні терміни утворюються лексикосемантичним способом постійно. У наші дні спостерігається послаблення його продуктивності, проте лексико-семантичний спосiб ще продовжує відігравати певну роль у творенні будівельних термінів і має навіть деякі переваги серед інших способів (слова, утворені ним, короткі, легко запам'ятовуються) [1, с. 127].

2. *Морфологічний спосiб* – один із продуктивних способів утворення термінів будівельної лексики. Типи створення термінів за допомогою: префіксів і суфіксів, суфіксів, основ і цілих слів, аббревіації. Особливо часто використовуються префікси: за-, о-, об-, пере-, під-, роз- із суфіксами -ен-, -ива-, -к-, -ник-, -ован-, -овк-, -очн-, -ува-(-юва-), -увальн- (-ювальн-), -увач (-ювач), які утворюють слова, що означають у будівельній термінології: назви процесів, дій (розшивати, облицьовувати, заштукатурювати, підмуровування та ін.); назви ознак предметів (защепенений, облицьовальний, перемичний, підбалочний, розпірковий та ін.); назви конкретних предметів, знарядь праці тощо (обрешітка, опалубник, перемичка та ін.); назви осіб (обмурівник, опалубник та ін.). До числа суфіксів належать -н-, -ник-, -ниця, -оє-, -ован-, -уван-(-юван-) та інші (арматурний, палубник, торцювати, шпаклювання). Створення термінів шляхом складання основ і цілих слів: гіпсобетон, деревобетон, залізоцемент, палубийний, палубоєць, пінобетон; збірно-розбірний, пила-гребінка та ін. Характерно, що в інженерно-будівельній термінології одним із складових компонентів типу залізоасфальт, піноскло, склоблок, шлакобетон є окреме слово: бетон, блок, залізо, шлак. Зазвичай, це назви матеріалів, що використовуються в будівельній справі. Аббревіація – це утворення словосполучень і термінів, що представляють собою ланцюжок складених основ, цілих слів, продукування термінів-аббревіатур. Будівельним матеріалом аббревіатур слугують окремі терміноелементи: літери, склади, скорочені слова, символи, цифри та ін. Аббревіатури утворюються внаслідок згортання синтаксичних словосполучень залежно від того, як згортаються синтаксичні словосполучення в окремі слова та як при цьому скорочуються їхні компоненти. Наприклад, КБ – консольні балки, КШ – кельма для штукатурних робіт. Часто такі терміни пишуться з цифрами та літерами: ЕМ-9 – електричний металізатор (електрометалізаційний апарат); ПАС-11 – паста для змащення форм, у яких виготовляють залізобетонні конструкції та ін. [2, с. 69 – 78].

3. *Синтаксичний спосiб* полягає у формуванні словосполучень в одне ціле. У будівельній термінології терміни-словосполучення за своєю кількістю, безсумнівно, посідають перше місце. Форма здебільшого словосполучення, побудованого за моделями підрядної залежності узгодження й керування та їх поєднання: суха штукатурка, забивання паль, масло для металевих форм. Численними в будівельній термінологічній лексиці є двокомпонентні словосполучення: пустотні плити, стелити покрівлю. Чітко виявляється тенденція до ускладнення термінів-словосполучень уточнювальними словами. Це викликано прагненням до однозначності назв: гідратаційне твердіння вапна, хвилясті азбестоцементні листи та ін. [3, с. 39].

Отже, творення термінів будівельної лексики здійснюється за допомогою традиційних способів словотворення української літературної мови – лексико-семантичного, морфологічного й синтаксичного. Чітко виявляється тенденція до ускладнення термінів-словосполучень уточнювальними словами, терміни створюються за допомогою: префіксів і суфіксів, суфіксів, основ і цілих слів, аббревіації. Повноцінні терміни, які входять до складу спеціальної лексики, поповнюють її номінативний фонд і сприяють інтенсивному обміну професійною інформацією.

Список використаних джерел

1. Белявская О. Г. Семантика слова / Оксана Георгиевна Белявская. – М. : Свободная книга, 1987. – 127 с.
2. Томіленко Л. М. Морфологічний спосiб творення нових іменників-термінів у Словнику української мови в 20-ти томах / Л. М. Томіленко // Мовознавство. – 2009. – № 2. – С. 69-78.
3. Марченко В. С. Основні способи термінотворення (на матеріалі будівельної термінології) / В. С. Марченко // Культура слова. – К. : Наук. думка, 1980. – С. 36-40.

Анотація. Халілова В. Способи творення будівельно-інженерних термінів. Стаття знайомить читача із творенням будівельно-інженерної термінології лексико-семантичним, морфологічним і семантичним

способами. Мета статті – дослідити створення будівельно-інженерної термінології різними способами. У заключній частині йде мова про способи творення професійних термінів та виділення інтенсивного обміну професійною інформацією.

Ключові слова: термін; лексико-семантичний спосіб; морфологічний спосіб; семантичний спосіб.

Аннотация. Халилова В. Способы формирования строительного-инженерных терминов. Статья знакомит читателя с формированием строительного-инженерной терминологии лексико-семантическим, морфологическим и семантическим способами. Цель статьи – исследовать формирование строительного-инженерной терминологии разными способами. В заключительной части речь идет о способах формирования профессиональных терминах и выделение интенсивного обмена профессиональной информацией.

Ключевые слова: термин; лексико-семантический способ; морфологический способ; семантический способ.

Abstract. Khalilova V. Ways to form construction and engineering terms. The article introduces the reader to the formation of construction and engineering terminology by lexical-semantic, morphological and semantic methods. The purpose of the article – is to investigate the formation of construction and engineering terminology in different ways. The final part is about ways to form professional terms and highlight the intensive exchange of professional information.

Keywords: term; lexical-semantic method; morphological method; semantic method.